

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-10-02
Besvaras senast
2024-10-24

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:79 Strategi för Sveriges utvecklingsamarbete med det civila samhället

Regeringens strategi för civilsamhället har äntligen kommit, och det är bra att en stor del av stödet öronmärks för det svenska civilsamhället. Det är också bra att strategin betonar att civilsamhällesorganisationer är viktiga partner i genomförandet av det svenska humanitära biståndet och utvecklingsarbetet. Det är bra att avtalstiden förlängs med ett antal månader, men tyvärr har många organisationer redan sagt upp sina avtal, och det är tveksamt om dessa går att återuppta. Hade det inte varit bättre att från början låtit redan ingångna avtal löpa tiden ut och därmed undvikit onödig oro, otydligheter och merarbete? Den nya strategin innehåller även nya otydligheter som inte klargörs.

I strategin skriver regeringen att ”medlen kan således inte användas till påverkans-, informations- eller lobbyarbete riktad mot icke-ODA-länder”. Det är en högst anmärkningsvärd skrivning. Bistånd ska alltså inte kunna gå till ”påverkan” i icke-biståndsländer. Det visar att regeringen inte förstår sig på hur modernt rättighets- och demokratiarbete går till. Det skulle till exempel inte existera ett klimatavtal om vi inte hade konferenser, samarbete och påverkansarbete och dialog mellan olika aktörer, EU och Sverige. Vi hade inte haft demokrati i Guatemala utan ett internationellt samarbete till stöd för de demokratiska krafterna. Vi hade inte haft demokrati i Sydafrika utan påverkan från rika länder. Vi hade inte haft ett fredsavtal i Colombia utan globalt samarbete för detta. Vill vi stödja demokratisk utveckling i till exempel Belarus, Zimbabwe eller Venezuela krävs det även arbete i rika länder. Ska de som arbetar i Myanmar med dem som utsätts för militärens bombningar inte kritisera de bolag i EU som samarbetar militärt med juntan?

Jag oroas även över att det låter som om civilsamhället ska knytas närmare regeringen och på det sättet förlora en del av sin självständighet och sitt oberoende. I regeringens instruktioner till Sida kring stödet till det civila samhället sägs inte bara att UD vill vara med och styra beslutsprocessen. Det finns också en skrivning om att verksamhet inte får motverka ”svenska intressen”. Vad är svenska intressen? Vem bedömer det och på vilka grunder? I det avtal som slöts mellan det civila samhället och regeringen som går under rubriken *gemensamma åtaganden* betonas att regeringen ska stödja det civila samhället i dess egen rätt – även om det på vissa punkter kan vara kritiskt till regeringens politik.

Det är beklagligt att regeringen står fast vid att det bara, förutom i undantagsfall, ska vara möjligt att betala ut medel i ett led. Det gör det svårt för flera organisationer som använder sig av flera led att verka. Många gånger är det helt nödvändigt med fler än ett led för att kunna nå lokala eller särskilt utsatta organisationer.

Risken är att möjligheten till undantag tolkas så restriktivt att det i praktiken blir omöjligt att bedriva vissa typer av projekt. Att överföra stora summor pengar till en lokal organisation med svaga strukturer i ett land med utbredd fattigdom är ett risktagande ur korruptionssynpunkt. På samma sätt kan instabila samhällsstrukturer och institutioner innebära att pengarna inte kommer fram. Därtill finns länder vars lagstiftning begränsar transfereringar på ett sätt som gör det svårt eller omöjligt att begränsa antalet led till ett enda. Sammantaget kan till exempel en större regional partner eller annan part vara nödvändig för att pengarna ska hamna rätt och komma till största möjliga nytta.

Slutligen är jag kritisk till att regeringen riskerar att slå undan fötterna för en rad mindre biståndsorganisationer mot bakgrund av kravet på att minst 15 procent av medlen måste samlas in av organisationerna själva.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa följande:

1. Med anledning av det som har framförts, drar statsrådet slutsatsen att det hade varit bättre att från början ha låtit redan ingångna avtal löpa tiden ut?
2. Är det statsrådets avsikt att civilsamhällsorganisationer som får del av medlen inte ska ha möjlighet att påverka eller granska länder och företag som inte är mottagare av bistånd?
3. Kan statsrådet tydliggöra vilka de svenska intressen är som inte får motarbetas enligt instruktionen i strategin, och om inte, avser statsrådet att återkomma med ett förtydligande?
4. Stöder statsrådet det civila samhället i dess egen rätt eller bara om det agerar i enlighet med regeringens prioriteringar?

5. Står statsrådet fast vid att det endast i undantagsfall kan betalas ut medel i ett led?

.....

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch